

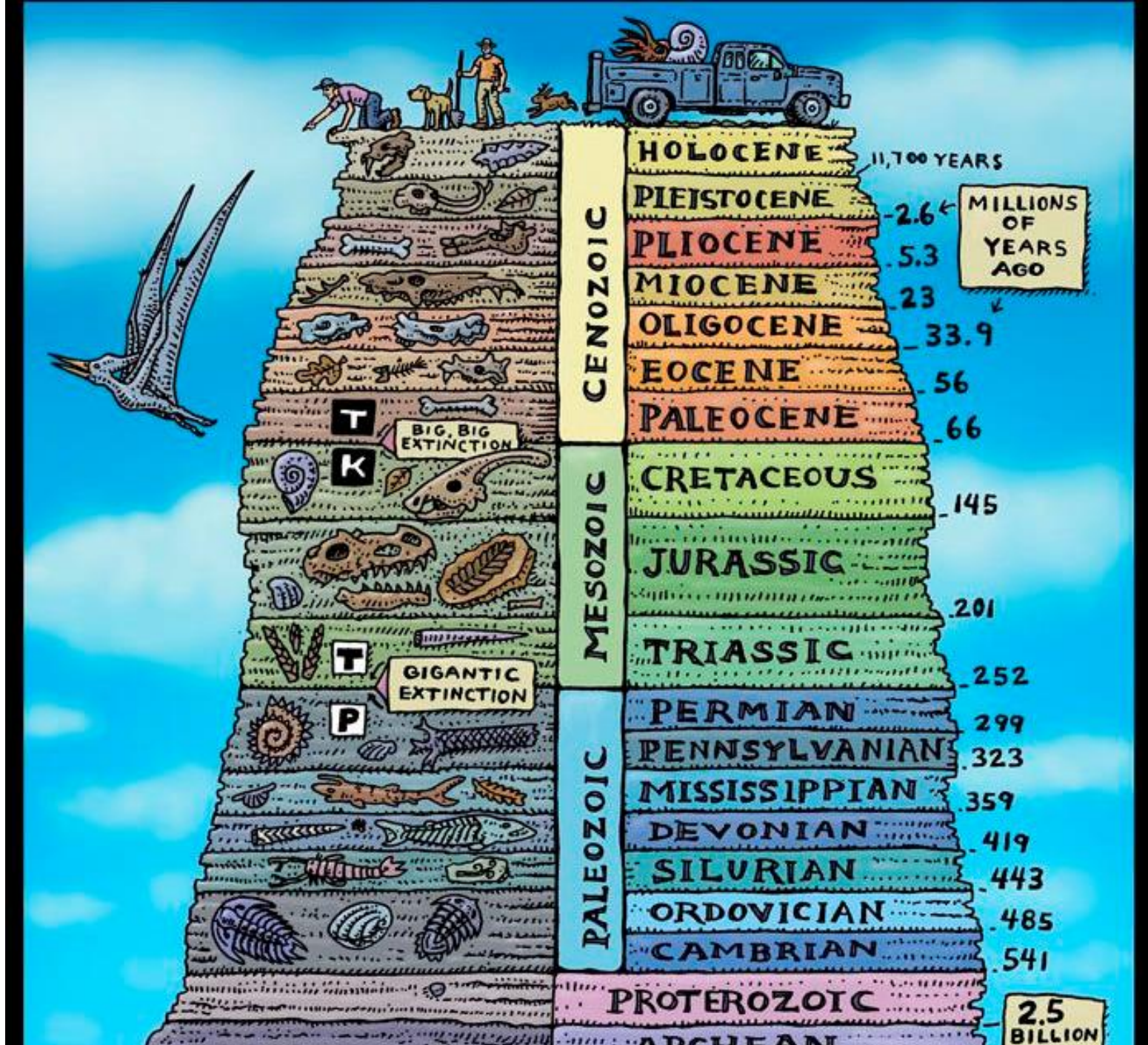

Libellen uit lang vervlogen tijden

Robrecht Debbaut

- Hoe gaan paleontologen te werk?
- Wat is er geweten?
- Waar en hoe fossielen zoeken?
- ...

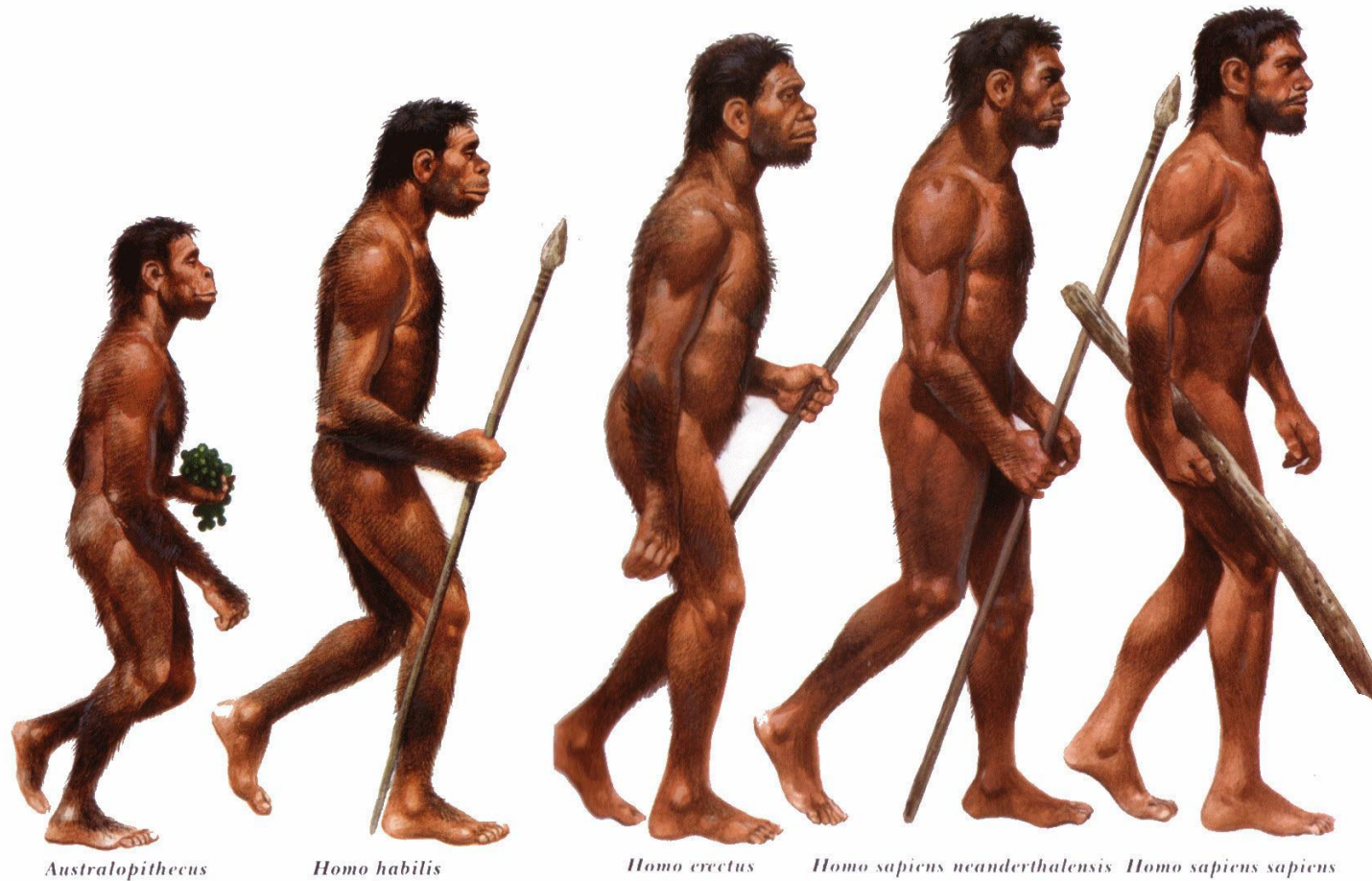

Laatste mammoet

- 4000 jaar geleden

Homo sapiens

- Splitst zich 300.000 jaar geleden af van de *H. erectus*

Tijdperk dinosaurussen

- 230 milj – 66 milj jaar geleden
- Trias – Krijt (Mesozoïcum)
- non-avian dinosaurs

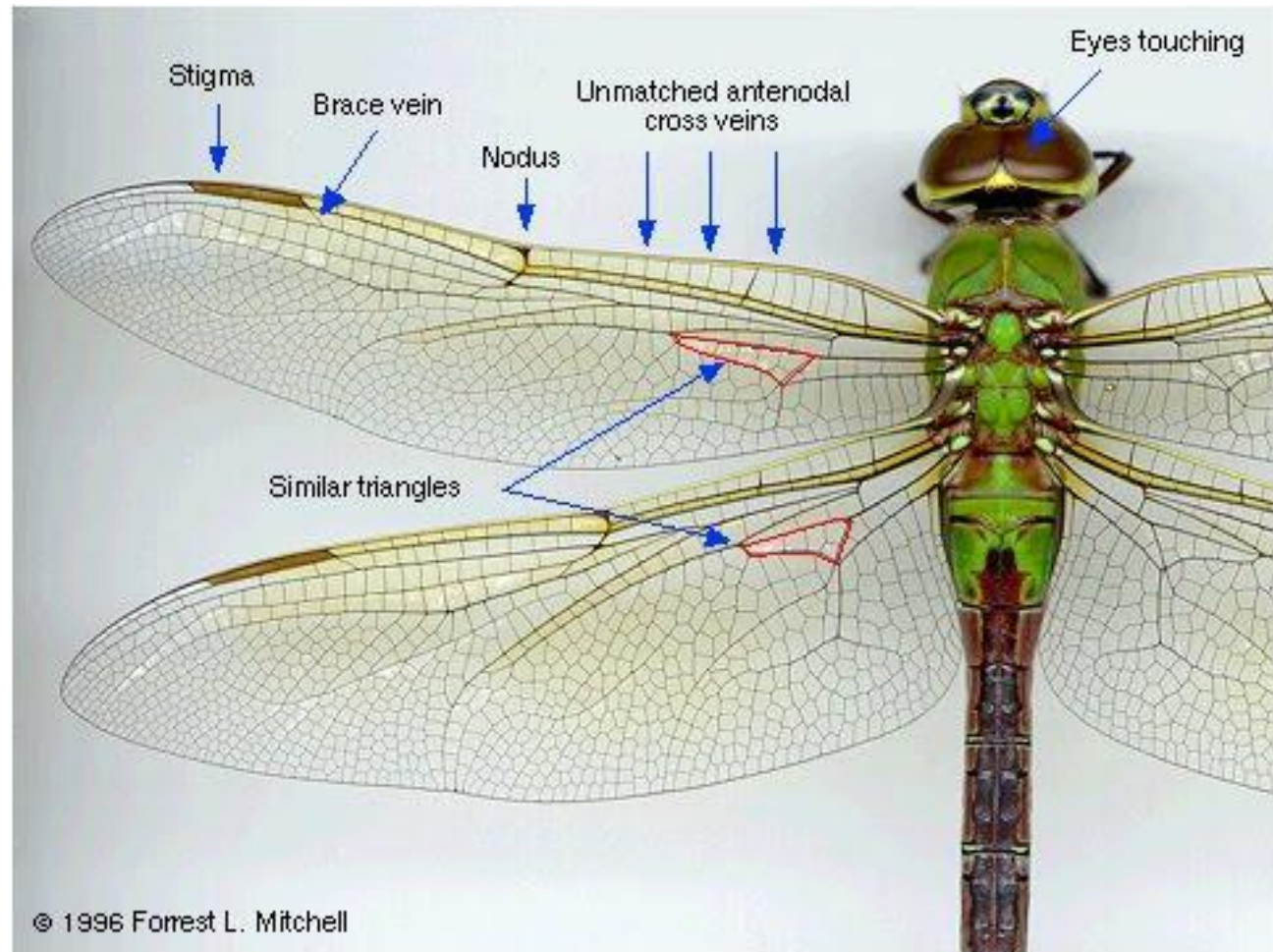

Meganisoptera (Protodonata)

- Mega? Tot 70 cm
vleugelspanwijdte
- Perm (300 – 250 miljoen
jaar geleden)

Protodonata > Odonata

- Geen pterostigma en nodus
- Simpelere vleugeladering

bbc.co.uk/science

WALKING WITH MONSTERS

LIFE BEFORE DINOSAURS

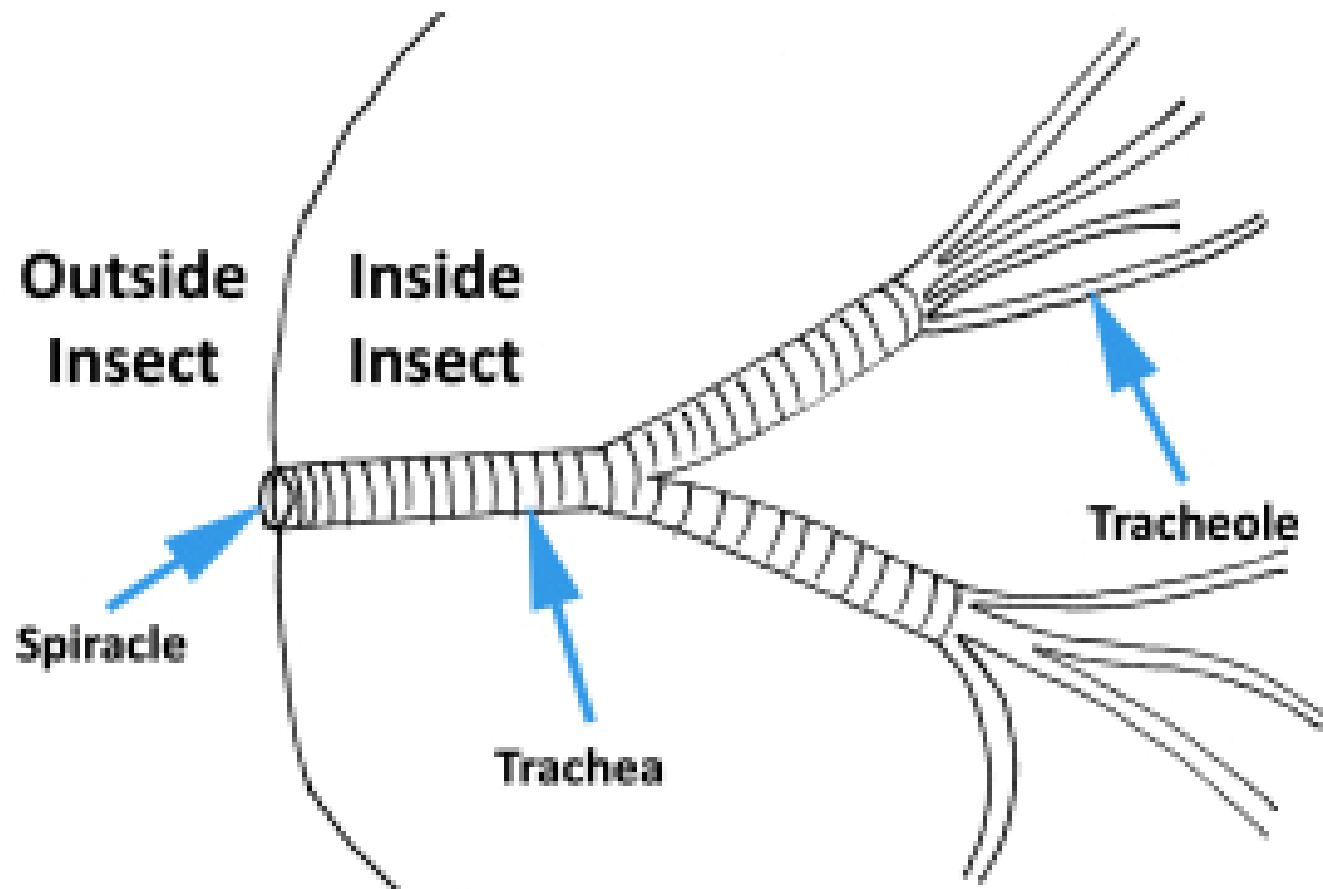
Meganeura

- Uitgestorven genus 300 milj jaar geleden
- Vleugelspanwijdte 70 cm
- Grootste vliegende insect
- Predator

Carboon

- Paardenstaarten, wolfsklauwen, varens, coniferen
- Hoge O₂ concentraties (35%)

- Ademhaling via diffusie zuurstof in treachea
- Grote O_2 concentratie → grotere insecten kunnen efficiënt ademen
- Dichte atmosfeer helpt zwaardere libel bij het vliegen

Odonata

- Eerste vertegenwoordigers Odonata 275 milj jaar oud

- Bouw + levenswijze libellen sindsdien niet veel meer veranderd

Methodiek
paleonthologen

Solnhofen

- Solnhofen Beieren (tussen Munchen en Nürnberg)
- Fossielen uit Jura (200-150 miljoen jaar geleden)

Solnhofen

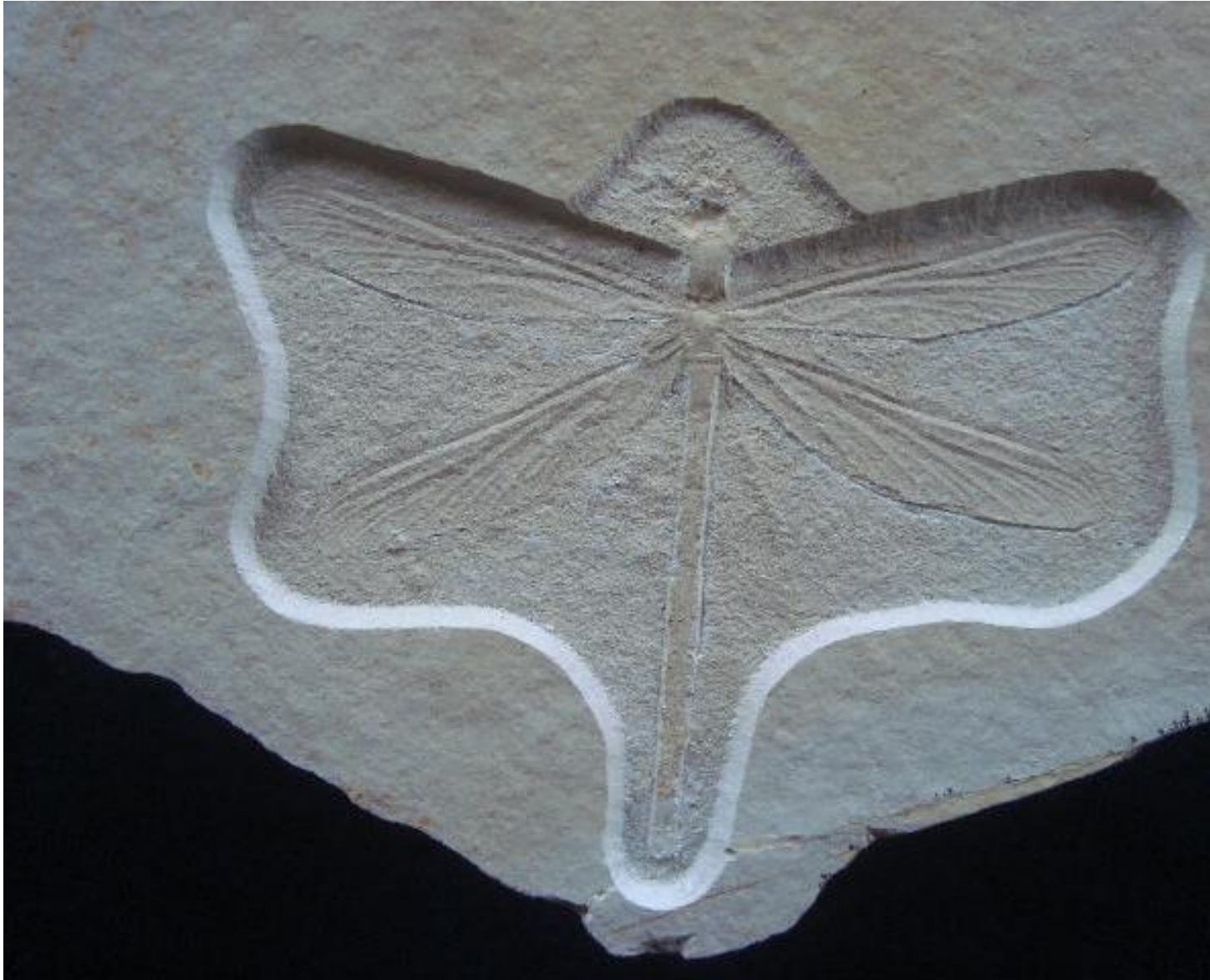
- Archipel met lagunes
- Periodiek verbonden met de zee
- Hoge zoutgraad
- Geen zuurstof onderaan waterkolom (geen afbraak)
- Organismen die in de lagunes vallen komen terecht in een calciumcarbonaat modder
- Planten, vogels, libellen...

Solnhofen

- Solnhofer kalksteen (Solnhofer Plattenkalk)
- Kalk met zeer fijne korrelgrootte
- Kalk = opeenhoping stoffelijke overblijfselen mariene organismen

- Skeletten (vertebraten, Archaeopteryx)
- Afdrukken (invertebraten)
- 600 soorten

- *Tarsophlebia eximia*

Larven als fossiel pas terug
gevonden in het Mesozoïkum
(250 milj jaar geleden)

Fossil Archaeopteryx

Solnhofer Kalksteen

- Fijn korreligheid toepassingen in lithografie
- Drukken van afbeeldingen, kaarten...

Afdrukken

- Informatie vleugellengtes
- Lengte libel
- Vleugeladering
- Kop-borst verhouding
- ...

2 Barnsteen

Barnsteen

- Uitgeharde hars van coniferen
- Hars beschermd bomen tegen insecten + schimmels
- Insecten raken in de vloeibare hars verstrikt
- Uitharden hars tot barnsteen lang proces

Barnsteen

- Oudste insecten teruggevonden in hars

==> 135 miljoen jaar oud

Meeste barnsteen 55 – 30 miljoen jaar geleden gevormd

- ‘Baltic amber’ => Oostzee

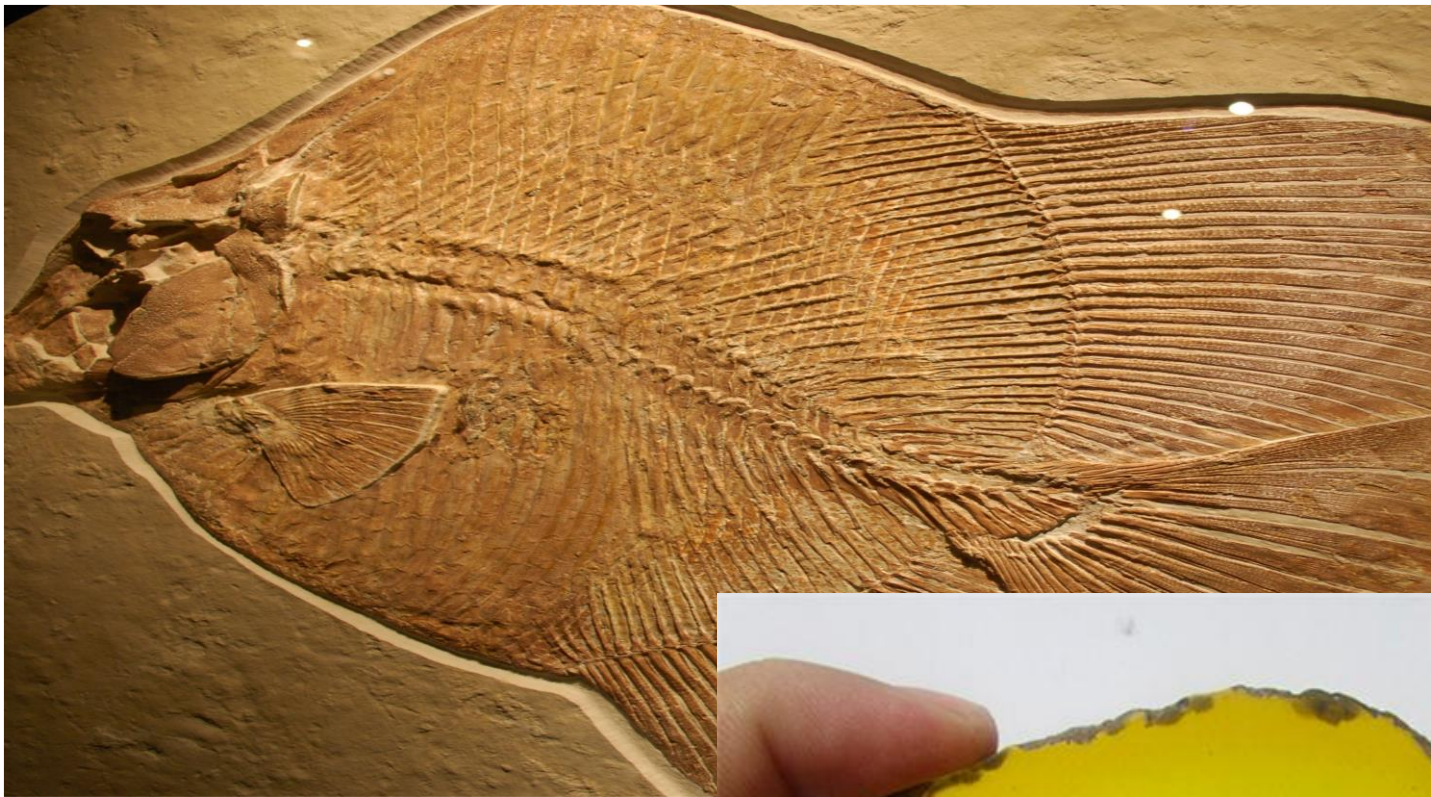

Yijenplatycnemis huangi

- 100 milj jaar in amber
- Opvallend verbrede tibia bij mannetjes
- Eerste bewijs van hofmakerij en seksuele selectie bij fossiele libellen

- Bedankt voor jullie aandacht!!

